

«Az Sığorta» ASC

**DƏZGAH SINMASINDAN SIĞORTA
QAYDALARI**

**12 may 2009-cu il tarixində
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə razılaşdırılıb**

©
«Az Sığorta» ASC - 2009

MÜNDƏRİCAT

ANLAYIŞLAR	4
BÖLMƏ 1. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ	5
Maddə 1. Sığortaçı	5
Maddə 2. Sığortalı	5
Maddə 3. Faydalanan şəxs	5
BÖLMƏ 2. SİĞORTANIN OBYEKTİ	5
Maddə 4. Sığorta obyektı və sığorta sinfi	5
BÖLMƏ 3. SİĞORTA TƏMİNATI	5
Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri	5
Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)	6
Maddə 7. Sığortanın ərazisi	6
BÖLMƏ 4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SİĞORTA HAQQI	7
Maddə 8. Sığorta məbləği	7
Maddə 9. Sığorta haqqı	7
Maddə 10. Sığorta haqqının ödənilməsi	8
BÖLMƏ 5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ	8
Maddə 11. Sığorta müqaviləsinin bağlanması	8
Maddə 12. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar	9
Maddə 13. Mühüm şərtlər	9
Maddə 14. Sığorta müddəti	9
Maddə 15. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi	9
Maddə 16. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə	10
Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri	10
Maddə 18. Sığorta riskindəki dəyişikliklər	11
BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ	11
Maddə 19. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri	11
Maddə 20. Sığortalının hüquqları və vəzifələri	12
BÖLMƏ 7. SİĞORTA HADİSƏSİ VƏ ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR	13
Maddə 21. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortaçının hərəkətləri	13
Maddə 22. Sığorta obyektinə dəyən zərər	14
Maddə 23. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər	14
Maddə 24. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər	14
BÖLMƏ 8. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ	15
Maddə 25. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər	15
Maddə 26. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası	15
Maddə 27. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ	16
Maddə 28. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina	16
Maddə 29. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi	17
BÖLMƏ 9. TƏMİNATIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ	17
Maddə 30. Təminatın genişləndirilməsi	17
BÖLMƏ 10. DİGƏR MÜDDƏALAR	17
Maddə 31. Marağın keçməsi	17
Maddə 32. Qalıqlara olan hüququn keçməsi	17
Maddə 33. Subroqasiya hüququ	18
Maddə 34. Qismən sığorta	18
Maddə 35. İkili (çoxqat) sığorta	18
Maddə 36. Azadolma məbləği	18
Maddə 37. Valyuta haqqında qeyd-şərt	18
Maddə 38. İş sirlərinin gizli saxlanması	19
Maddə 39. Mübahisələrin həlli qaydası	19
Maddə 40. İddia müddəti	19
Maddə 41. Digər şərtlər	19

ANLAYIŞLAR

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənaları daşıyır:

Sığortaçı - «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu əsasında sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs.

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi.

Sığorta olunan - sığorta müqaviləsi əsasında əmlak mənafeləri sığortalanan şəxs.

Faydalanan şəxs - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs.

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşıdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma.

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortaçı tərəfindən sığortalıya və (və ya) sığorta olunana verilən sənəd.

Sığorta obyekt - sığortalının, yaxud sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi.

Sığorta haqqı - risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği.

Sığorta məbləği - sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi.

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyektini ilə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik.

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya, sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal.

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti.

Sığorta ödənişi - sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası.

Sığorta tarifi - sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi.

Sığortanın müddəti - sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət.

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir.

Əhəmiyyətli hallar - müqavilə bağlanarkən bildirilməli olan, sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən və/və ya sığortalıya yazılı şəkildə aydın və birmənalı sorğu verilmiş bütün hallar (faktlar) əhəmiyyətli sayılır.

Sığortanın ərazisi - sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən coğrafi ərazi həddudları.

Mühüm şərtlər - sığortaçıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək və ya sığorta müqaviləsinin ləğv etmək hüququ verən sığorta müqaviləsinin şərtləri.

BÖLMƏ 1. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ

Maddə 1. Sığortaçı

Bu Qaydalara əsasən sığortaçı dedikdə «AzSığorta» ASC başa düşülür.

Maddə 2. Sığortalı

2.1. Bu Qaydalara əsasən sığortalı dedikdə sığorta obyektinə münasibətdə əmlak mənafeləri olan və sığorta şəhadətnaməsində adı göstərilən hər hansı bir fiziki (fəaliyyət qabiliyyəti məhdud olan və ya fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmə tərəfindən məhdudlaşdırılan, eləcə də fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərdən başqa) və ya hüquqi şəxs başa düşülür.

2.2. Bu Qaydalar daxilində sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» qanuna, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

Maddə 3. Faydalanan şəxs

3.1. Sığorta müqaviləsi sığorta obyektinin qorunmasında maraqlı olan hər hansı başqa şəxsin - faydalanan şəxsin xeyrinə də bağlana bilər.

3.2. Faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir.

3.3. Sığorta müqaviləsinin faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.

3.4. Bu Qaydalar və sığorta müqaviləsi ilə sığortalıya aid edilən bütün müddəalar sığortadan faydalanmaq niyyətində olan faydalanan şəxsə də eyni həcmdə aid edilir.

BÖLMƏ 2. SİĞORTANIN OBYEKTİ

Maddə 4. Sığorta obyektı və sığorta sinfi

4.1. Sığortalının mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avadanlıqlarla (dəzğah və qurğularla) bağlı Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə zidd olmayan əmlak mənafeləri bu Qaydalar daxilində sığorta obyektı hesab olunur.

4.2. Bu Qaydalar «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 14.3.2.1-ci maddəsində qeyd olunan sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan əmlakın yanğından və digər risklərdən sığortası sinfinə aiddir.

BÖLMƏ 3. SİĞORTA TƏMİNATI

Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri

5.1. Bu sığorta Qaydaları ilə sığorta müqaviləsində (və ya sığorta müqaviləsinin əlavəsi olan və onun ayrılmaz hissəsini təşkil edən inventar cədvəlində) miqdarı, istehsal tarixi, xüsusiyyətləri və dəyərləri göstərilən əmlaka (avadanlıqlara) sınaq müddətindən sonra normal işlədikləri zaman və ya iş yerində təmizləndiyi, yoxlanıldığı, yerinin dəyişdirildiyi və ya bir yerdə durduğu halda aşağıdakı qəflətən baş vermiş və gözlənilməz səbəblər nəticəsində, dəyən maddi zərərlərə, habelə onların təmir və əvəz etmə xərclərinə təminat verilir:

5.1.1. iş qəzaları;

5.1.2. modelin, istehsalın, montajın, materialın, qəlibin, qəlibə tökmənin qüsurlu olması və ya lazımı səviyyədə icra edilməməsi;

5.1.3. düzgün yağlanmaması;

5.1.4. elektrik enerjisinin birbaşa təsiri nəticəsində meydana gələn qısa qapanma, yanıb-sönmə, cərəyan yükünün artması, qeyri-düzgün izolyasiya və ildırım kimi atmosfer elektrik yüklənməsinin dolayı təsirləri;

5.1.5. tıxanma, kənar maddələrin düşməsi;

5.1.6. mərkəzdənqaçma qüvvənin təsiri nəticəsində baş vermiş parçalanmalar;

5.1.7. buxar qazanlarında və buxar çənlərində su çatışmamazlığı;

5.1.8. suyun səviyyəsinin dəyişməsi, gözlənilmədən həddindən artıq qızma və ya soyuma;

5.1.9. təzyiqin aşağı düşməsi nəticəsində qapalı qablarda əmələ gələn əzilmə, deşilmə, qırışma və s. deformasiyalar;

5.1.10. fırtına və qasırğa, donma və ya əriyən buz parçalarının sürüşməsi;

5.1.11. işçi heyəti və ya üçüncü şəxslərin kobud səhvi, qüsuru, xətası və ya diqqətsizliyi.

Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)

6.1. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıdakı hallar sığorta təminatına daxil deyildir:

6.1.1. sığortalının (faydalanan şəxsin) və ya işçi heyəti istisna olmaqla, onun adından fəaliyyət göstərən şəxsin kobud səhvi (bir şərtlə ki, kobud səhvə yol verilməsi faktı məhkəmənin müvafiq qərarı ilə təsdiq edilmiş olsun) nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.2. hər hansı nüvə partlayışı, radiasiya və ya radioaktiv çirklənmələr və bunlara qarşı görülən hərbi və inzibati tədbirlər nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.3. müharibə, təcavüz, hər cür hərbi hərəkətlər, xarici dövlətlərin düşmənçilik hərəkətləri, elan edilib edilməməsindən asılı olmayaraq təcavüzkar hərbi əməliyyatlar, vətəndaş müharibəsi, tədricən xalq üsyanlarına və ya hərbi qiyamlara çevrilən xalq iğtişahları, hərbi qiyam, inqilab, hərbi və qəsbkar hərəkətlər, istila, vuruşma (müharibə elan edilib edilməməsindən asılı olmayaraq) və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.4. hər hansı hökumət, dövlət və ya yerli hakimiyyət orqanlarının tapşırığı ilə əmlakın müsadirə olunması, milliləşdirilməsi, rekvizisiyası, məhv edilməsi və ya korlanması;

6.1.5. məqsədi terrorizm vasitəsilə hökumətin de yure və de fakto devrilməsi olan hər hansı təşkilatın adından və ya onunla əlaqədar fəaliyyət göstərən şəxs, yaxud şəxslərin hərəkətləri nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.6. tətillər, nümayiş, xalq iğtişahları və əmək intizamsızlığı və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.7. səlahiyyətli orqanların rekvizisiya qaydasında və (və ya) sığortalının razılığı və (və ya) nəzarəti olmadan sığortalanmış əmlakdan istifadə etmələri nəticəsində meydana gələn zərərlər;

6.1.8. yanğın və ya yanğının baş verməsi ilə əlaqədar həyata keçirilən söndürmə və xilasetmə əməliyyatlarının, habelə bilavasitə ildırımın səbəb olduğu zərərlər;

6.1.9. səbəbindən asılı olmayaraq gəlir itkisi və mülki məsuliyyət;

6.1.10. oğurluq və oğurluğa cəhd nəticəsində meydana gələn zərərlər;

6.1.11. torpaq çökməsi, yer sürüşməsi, qar uçqunu, vulkan püskürməsi, zəlzələ, sel və daşqın kimi təbii fəlakətlərin səbəb olduğu zərərlər;

6.1.12. sığortalanmış avadanlığın normal işləməsi və daim istifadə olunması nəticəsində baş verən aşınma və ərpinələr və ya çürümələrlə, paslanma və oksidləşmə ilə, buxar qazanlarında ərpinə bağlama və daşlaşma ilə işləmənin göstərdiyi təsirlərin, atmosfer təzyiqinin və digər bu kimi şərtlərin səbəb olduğu tədrici köhnəlmələrlə əlaqədar olan zərərlər;

6.1.13. bərk maddə və qazların ani oksidləşməsi və ya qarşılıqlı reaksiyaya girmələri nəticəsində baş verən partlayışların, atmosfer təzyiqi nəticəsində partlamaya meyilli tozların partlamasının səbəb olduğu zərərlər;

6.1.14. sığorta müddəti ərzində xarab olan sığortalanmış avadanlığın təmir edilmədən işlədilməsi nəticəsində baş verən zərərlər;

6.1.15. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalanmış avadanlıqda mövcud olan və sığortalıya məlum olan qüsurlar;

6.2. Drel, qayçı, bıçaq, mişar, polad və ya metal hissələrə, kəsici alət və ləvazimatlara, matrisa və qəliblərə, metal əritmə sexlərindəki isti metal valslara, standart şablonlara, modellərə, rəsm rulonlarına, üyüdücü, sındırıcı və qarışdırıcı alətlərə, ələk və xəlbirlərə, tross, kanat, zəncir, konveyer lentləri və qayıqlar kimi dəyişdirilə bilən hissələrə və müəyyən müddətdən sonra dəyişdirilməsi və ya yenisi ilə əvəz edilməsi zəruri olan kömür fırçası və lampası kimi hissələrə (elektrik izolyasiya maddələri və izolyasiya yağları istisna olmaqla) sığorta təminatı verilmir.

Maddə 7. Sığortanın ərazisi

7.1. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta təminatı Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir. Sığortanın ərazisi, sığortaçının bu barədə qabaqcadan xəbərdar edilməsi və onun yazılı surətdə razılığının alınması şərti ilə genişləndirilə bilər.

7.2. Sığorta müqaviləsində sığortanın konkret ərazisi göstərilmişdirsə, yalnız həmin ərazidə baş verən sığorta hadisələrinə sığorta təminatı verilir.

BÖLMƏ 4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SİĞORTA HAQQI**Maddə 8. Sığorta məbləği**

8.1. Avadanlıq (əmlak) sığortalandığı zaman sığorta məbləği onun sığorta dəyərindən yüksək ola bilməz. Avadanlığın sığorta dəyəri sığorta müqaviləsi bağlanıldığı ana həmin avadanlığın yerləşdiyi yerdə (olduğu ərazidə) onun həqiqi dəyəri və ya əgər varsa, nəqliyyat, montaj, gömrük, dövlət rüsumu və s. bu kimi xərclər daxil olmaqla, yenisi ilə əvəz edilməsi xərcləri hesab olunur.

8.2. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin həcmi sığortaçı ilə sığortalının razılığı ilə müəyyənləşdirilir. Sığorta müqaviləsində göstərilən avadanlıqların dəyərləri, sığortaçının aldadılması halları istisna olmaqla, sonradan mübahisə mövzusu ola bilməz.

8.3. Sığorta müqaviləsi ilə sığorta məbləği sığorta dəyərindən az müəyyənləşdirilə bilər. Bu halda bu Qaydaların 34-cü maddəsinin müddəaları tətbiq edilir.

8.4. Sığorta müqaviləsi ilə əmlak sığorta dəyərinin bir hissəsi həcmində sığortalanmışdırsa, sığortalı qalan sığorta dəyəri həcmində digər sığorta müqaviləsi, o cümlədən digər sığortaçı ilə sığorta müqaviləsi bağlaya bilər, bu şərtlə ki, bütün sığorta müqavilələri üzrə sığorta məbləğinin cəmi sığorta dəyərindən çox olmasın və bu barədə sığortaçıya müvafiq məlumat verilsin.

8.5. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləği əmlakın sığorta dəyərindən yüksək olduğu halda, sığorta müqaviləsi sığorta məbləğinin sığorta dəyərini üstələdiyi hissədə etibarsız sayılır.

8.6. Eyni sığorta obyektinin iki və ya bir neçə sığortaçıda sığortalınması (ikili və ya çoxqat sığorta) nəticəsində sığorta məbləği həmin sığorta obyektinin sığorta dəyərindən artıq olduğu halda bu Qaydaların 35-ci maddəsinin müddəaları tətbiq edilir və hər bir sığortaçı tərəfindən ödənilməli olan məbləğlər mütənasib şəkildə azaldılır.

8.7. Sığorta haqqı bir neçə dəfəyə ödənilədiyi halda və sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olmasının aşkar edildiyi ana tam ödənilməmişdirsə, ödəniləcək sığorta haqları sığorta məbləğinin azaldığı həcmə mütənasib həcmdə azaldılır.

8.8. Sığorta məbləğinin artırılması sığortalı tərəfindən sığortaçını aldatmaq məqsədi daşımıydırsa, sığortaçı sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunmasını və aldığı sığorta haqqının miqdarından əlavə olaraq sığortalıdan bu cür aldadılma nəticəsində ona dəyən zərərin ödənilməsini tələb etmək hüququna malikdir.

8.9. Sığorta ödənişi həyata keçirildikdə sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət başa çatanaqədər sığortaçının məsuliyyətinin həddi sığorta məbləği ilə ödənilmiş sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq həcmində müəyyənləşir. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği (sığortaçının məsuliyyət həddi) həmin müqavilə üzrə verilmiş sığorta ödənişi həcmində azalmış hesab olunur. Zədələnmiş əmlak bərpa və ya əvəz olunduqdan və ya vurulmuş zərərin əvəzi ödənildikdən sonra sığorta məbləğinin azalmış hissəsinə uyğun olaraq, əlavə sığorta haqqı ödənilməklə sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği bərpa edilə bilər.

8.10. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində sığortalı sığortaçı ilə razılaşıdıraraq əlavə müqavilə bağlanması və sığortalı tərəfindən əlavə sığorta haqqı ödənilməsi şərtlə sığorta məbləğini əmlakın sığorta dəyəri çərçivəsində artırma bilər.

8.11. Bu Qaydalara əsasən sığorta məbləği sığortaçının son məsuliyyət həddi hesab olunur və bir və ya bir neçə sığorta hadisəsi üzrə sığorta ödənişinin məcmu məbləği sığorta məbləğindən yüksək ola bilməz.

Maddə 9. Sığorta haqqı

9.1. Sığorta haqqı sığorta şəhadətnaməsində göstərilən müddətdə və qaydada sığortalı tərəfindən sığorta üçün ödənilən haqdır.

9.2. Sığorta haqqı Azərbaycan Respublikasının valyuta tənzimlənməsi və valyuta nəzarəti haqqında qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş hallar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının manatı ilə ödənilir.

9.3. Sığorta haqqının miqdarı sığorta obyektinin və sığorta riskinin xüsusiyyətlərinə əsasən baza sığorta tariflərinə uyğun olaraq sığorta məbləğindən hesablanır.

9.4. Sığorta tarifinin konkret həcmi tərəflərin razılığı ilə sığorta müqaviləsində müəyyən edilir.

9.5. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçı sığorta hadisəsinin baş verməsi riskininin dərəcəsini nəzərə alaraq baza sığorta tarif dərəcələrinə artırma və azaltma əmsalları tətbiq edə bilər.

9.6. Bir ildən az müddətə bağlanan sığorta müqavilələri üzrə sığorta haqları illik sığorta haqqından aşağıdakı faizlərlə hesablanır:

Sığorta müddəti 1 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 25 %
Sığorta müddəti 2 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 35 %
Sığorta müddəti 3 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 40 %
Sığorta müddəti 4 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 50 %
Sığorta müddəti 5 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 60 %
Sığorta müddəti 6 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 70 %
Sığorta müddəti 7 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 75 %
Sığorta müddəti 8 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 80 %
Sığorta müddəti 9 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 85 %
Sığorta müddəti 10 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 90 %
Sığorta müddəti 11 aydan çox olmazsa	-	illik sığorta haqqının 95 %

Maddə 10. Sığorta haqqının ödənilməsi

10.1. Sığorta müqaviləsinə əsasən sığorta haqqı sığortalı tərəfindən nağd və ya köçürmə yolu ilə birdəfəyə və ya hissə-hissə ödənilə bilər. Sığorta haqqının ödənilməsi gün onun sığortaçının bank hesabına və ya nağd ödəmə zamanı sığortaçının kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

10.2. Əgər sığorta haqqı (və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi) müəyyən olunmuş müddət(lər)də sığortaçıya ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi öz qüvvəsini itirir və sığortaçı həmin müqavilə üzrə heç bir məsuliyyət daşımır.

10.3. Sığorta haqqı və ya onun hissəsi vaxtında ödənilmədikdə, sığortaçı onun ödənilməsi üçün, bu Qaydaların 10.4 bəndinin tələbini nəzərə alaraq, yazılı surətdə 15 gündək müddət müəyyən edə bilər.

10.4. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

10.5. Sığorta müqaviləsi bir ildən artıq müddətə və sığorta haqqının bir neçə dəfəyə (hər il) ödənilməsi şərti ilə bağlandıqda, sığortaçı sığorta haqqını hər növbəti il üçün keçən müddətin bitməsinə beş gün qalmış və ya tərəflərin sığorta müqaviləsi bağlanarkən razılaşdırdıqları digər müddətdə hesablayır. Burada sığortaçı, mövcud olduğu halda sığorta riskinə təsir edən bütün amilləri, eləcə də sığorta obyektində, sığortaçının öhdəliklərinin həcmində, sığorta məbləğində və sair bu kimi dəyişiklikləri nəzərə almalıdır.

10.6. Sığorta məbləğinin artması ilə bağlı tərəflər sığorta müqaviləsinə əlavə imzaladıqları halda ödəniləcək əlavə sığorta haqqı sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddətə mütənasib surətdə hesablanır və natamam ay üzrə sığorta haqqı tam ay üçün hesablandığı kimi hesablanır.

BÖLMƏ 5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ

Maddə 11. Sığorta müqaviləsinin bağlanması

11.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortalı və yaxud onun nümayəndəsi müqavilə bağlamaq niyyəti barəsində sığortaçıya yazılı və ya şifahi müraciət edir. Müraciətdə aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

11.1.1. sığortalının tam adı, hüquqi ünvanı, bank rekvizitləri, telefon və faks nömrələri;

11.1.2. sığortaya cəlb edilən əmlak (avadanlıq) haqqında (həqiqi dəyəri (o olmadıqda yenisi ilə əvəz edilməsi xərcləri), texniki göstəriciləri, istismar rejimi və ərazisi, saxlanıldığı yerdə mühafizənin mövcudluğu və s. bu kimi) məlumat;

11.1.3. faydalanan şəxsin tam adı, telefon və faks nömrələri;

11.1.4. riskin müəyyənləşdirilməsinə təsir edən mühüm əhəmiyyət kəsb edən digər məlumatlar.

11.2. Sığortalı sığortaçının tələbi ilə sığortaya təqdim edilən avadanlığın siyahısını və aşağıda göstərilən digər sənədləri təqdim etməlidir:

11.2.1. texniki sənədlər (pasport);

11.2.2. maliyyə (mühasibat) sənədləri;

11.2.3. sahiblik, icarə (kirayə), avadanlığın lizinqə verilməsi haqqında müqavilənin surəti;

11.2.4. avadanlığın sığorta dəyərinin müəyyən edilməsi üçün digər zəruri sənədlər.

11.3. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı tərəflərin bu sığorta Qaydaları əsasında sığorta müqaviləsi adlanan sənədi tərtib edərək qarşılıqlı imzalaması və ya bu sığorta Qaydaları ilə sığortalının razı olmasını təsdiq etməsi şərti ilə sığortaçı tərəfindən ona sığorta şəhadətnaməsinin verilməsi yolu ilə təsdiq edilir.

11.4. Sığortalı avadanlığın sığortası ilə bağlı sığortaçı tərəfindən onun qarşısına qoyulan bütün sualları cavablandırmalıdır.

11.5. Sığorta yalnız sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrini əhatə edir.

11.6. Sığorta müqaviləsi, tərəflər arasında başqa cür razılaşıdırılmamışdırsa, 1 aydan bir ilədək müddətə bağlanır.

11.7. Tərəflər sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra ikitərəfli razılığa əsasən müqaviləyə əlavə və dəyişikliklər edə bilər. Tərəflərin imzaladığı bütün dəyişikliklər, əlavələr və düzəlişlər sığorta müqaviləsinin tərkib hissəsi hesab olunur və ikitərəfli imzalandığı andan qüvvəyə minir.

Maddə 12. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar

12.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı riskin baş vermə ehtimalının müəyyən edilməsi və mümkün itkilərin həcmnin hesablanması üçün əhəmiyyət daşıyan və xəbərdar olduğu bütün faktları və halları bildirməyə borcludur.

12.2. Sığortalının məlumatının yalan, yanlış və yaxud yarımçıq olması hallarında sığortaçı sığorta müqaviləsini imzalamaqdan imtina edir və ya bunu öyrəndikdə və ya bu haqda sığortalı tərəfindən ona məlumat verildikdə:

12.2.1. sığortalı bunu qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi andan etibarən 1 (bir) ay ərzində müqaviləni bir tərəfli qaydada ləğv edir və bu haqda sığortalının sığorta müqaviləsində göstərilmiş sonuncu ünvanına yazılı surətdə (və ya sifarişli məktub vasitəsilə) məlumat göndərir. Bu halda sığorta haqqı sığortalıya qaytarılır. Sığortalının öz öhdəliyini bu bənddə göstərilən qaydada pozması ilə sığorta müqaviləsi ləğv edilənədək keçən müddət ərzində baş vermiş sığorta hadisəsi arasında hər hansı əlaqə olarsa, sığortaçı, sığorta ödənişini verməkdən imtina edə bilər;

12.2.2. sığortalı bu hərəkəti bilmədən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 1 ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya həmin vaxt üçün sığorta haqqının fərqini almaqla müqaviləni davam etdirə bilər. Sığortalı tələb edilən sığorta haqqının fərqini 5 (beş) gün ərzində sığortaçıya ödəməzsə və ya ödəməyi yazılı şəkildə öhdəsinə götürməzsə, sığorta müqaviləsi ləğv edilmiş hesab olunur.

12.3. Sığortaçı tərəfindən tətbiq olunan ləğv etmə, bu haqda sığortalıya yazılı surətdə (və ya sifarişli məktub vasitəsilə) məlumat verildiyi (göndərildiyi) tarixdən 5 iş günü sonra, sığortalı tərəfindən tətbiq edilən ləğv etmə bu haqda sığortaçıya yazılı surətdə (və ya sifarişli məktub vasitəsilə) məlumat verildiyi (göndərildiyi) tarixdən sonrakı gün saat 24⁰⁰-da hüquqi qüvvəyə minir.

12.4. Sığortalının hərəkətində heç bir qəsd müəyyən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi

12.4.1. sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;

12.4.2. müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə biləcəyi müddət ərzində, və yaxud;

12.4.3. müqavilənin ləğv edilməsi tələbinin hüquqi qüvvə qazanması üçün lazım olan müddət ərzində baş verərsə, sığortaçı, sığorta ödənişini sığortalının məlumatına əsasən hesablanan (sığortalı tərəfindən ödənilən) sığorta haqqı ilə həqiqətdə hesablanmalı (sığortalı tərəfindən ödənilməli) olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

Maddə 13. Mühüm şərtlər

Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) mühüm şərtlər müəyyən oluna bilər.

Maddə 14. Sığorta müddəti

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi, müqavilədə göstərilən başlanğıc və sona çatma tarixlərində Azərbaycan vaxtı ilə saat 24⁰⁰-da qüvvəyə minir və qüvvədən düşür.

Maddə 15. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi

15.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilə bilər:

15.1.1. sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;

15.1.2. sığortalı fiziki şəxs vəfat etdikdə və ya sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda;

15.1.3. sığortalanmış əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə. Sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə, əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı dəyişdirilə bilər;

15.1.4. sığorta müqaviləsi qüvvəyə mindikdən sonra, sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı aradan qalxdığı və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;

15.1.5. sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tam həcmdə yerinə yetirdikdə;

15.1.6. sığortalı sığorta haqqını sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;

15.1.7. məhkəmə tərəfindən sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu haqda qərar qəbul edildikdə;

15.1.8. sığortaçı və ya sığortalının təşəbbüsü ilə;

15.1.9. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

15.2. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa, sığortalının hüquq və vəzifələrini onun qəyyumu və ya himayəçisi həyata keçirir.

Maddə 16. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə

16.1. Bu Qaydaların 15-ci maddəsində göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda, müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu haqda xəbərdar etməlidir.

16.2. Sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilməyə bu barədə bir tərəf digərinə 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən artıq müddətə bağlandıqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlandıqda isə 5 iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

17.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır;

17.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, o, sığortalının (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığortalıya qaytarır;

17.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anıadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya

17.3.1. ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılmır;

17.3.2. ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 17.1 və 17.2 bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

17.4. Sığorta müqaviləsi bu Qaydaların 15.2 bəndində müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu Qaydaların 17.3 bəndi nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

Maddə 18. Sığorta riskindəki dəyişikliklər

Əgər sığortalı bu Qaydaların 19.2.2 bəndinin «b» yarım bəndində göstərilən müddət ərzində sığorta müqaviləsinə edilən dəyişikliklərlə razılaşdığını və yaxud əlavə sığorta haqqını ödəməyi öz öhdəsinə götürdüyünü yazılı şəkildə bildirməzsə, sığorta müqaviləsi bu cür xəbərdarlıq müddəti bitdiyi tarixdən qüvvədən düşmüş sayılır.

BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ**Maddə 19. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri**

19.1. Sığortaçı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

19.1.1. sığortalını sığorta müqaviləsinin şərtləri və bu sığorta Qaydaları ilə tanış etmək;

19.1.2. sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta şəhadətnaməsini və bu Qaydalar əsasında hazırlanmış sığorta müqaviləsinin şərtlərini sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi gün sığortalıya vermək;

19.1.3. sığortalı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalının və mümkün itkilərin azal(dıl)masına yönəldilmiş tədbirlər həyata keçirildikdə, sığortalının məlumatı əsasında sığorta müqaviləsində bu vəziyyətlə əlaqədar dəyişikliklər etmək;

19.1.4. əmlakın sığorta dəyərinin artması ilə bağlı sığorta məbləğinin artdığı, bu Qaydalarla nəzərdə tutulmuş, lakin sığorta müqaviləsi ilə təminatda daxil edilməmiş sığorta risklərinin çeşidinin genişləndirilməsi, eləcə də sığorta ödənişi həyata keçirildikdən sonra sığorta məbləğinin ilkin həcmində bərpa edilməsi ilə bağlı sığortalının ərizəsinə əsasən əlavə müqavilə rəsmiləşdirmək;

19.1.5. bu Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə riayət etmək;

19.1.6. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

– sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə məlumat aldıqda, onu dərhal qeydiyyata almaq;

– hadisənin baş vermə şəraitini öyrənmək və onun sığorta hadisəsi olub-olmamasını təyin etmək üçün müvafiq zəruri tədbirlər həyata keçirmək;

– hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə, sığorta aktını tərtib etmək, dəymiş zərərin məbləğini müəyyənləşdirmək və sığorta ödənişinin məbləğini hesablamaq;

– hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə, sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə sığorta ödənişini həyata keçirmək (və ya əsas olduğu halda sığorta ödənişindən imtina etmək);

19.1.7. peşəkar fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi sığorta sirri hesab edilən məlumatları qorumaq, həmin məlumatları qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa digər şəxslərə yaymamaq;

19.1.8. sığorta qanunvericiliyi və sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

19.2. Sığortaçı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

19.2.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

– sığorta riskinin qiymətləndirilməsi üçün zəruri olan müvafiq (ərizə-anket forması və s. bu kimi) məlumatları və sənədləri sığortalıdan tələb etmək;

– sığortaya cəlb edilən əmlaka baxış keçirmək, onun xüsusiyyətləri ilə tanış olmaq və zəruri hallarda sığorta dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə ekspertiza təyin etmək;

19.2.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

a) istənilən vaxt sığortalanmış əmlakın mövcud olmasını və vəziyyətini, habelə sığortalı tərəfindən təqdim edilən məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;

b) sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilən və riskin artmasına təsir edən (sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalını artıran) əhəmiyyətli hallarda dəyişiklik baş verdikdə və ya bu haqda məlumat aldıqda, 1 ay ərzində sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik etmək və/və ya artan riskə mütənəsb olaraq əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb etmək. Əgər sığortalı (faydalanan şəxs) sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik edilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz edərsə, sığortaçı dəyişikliyin baş verdiyi andan sığorta müqaviləsini ləğv etmək hüququna malikdir;

c) sığortalının bu Qaydaların 20.1.1 bəndində göstərilmiş hallarda sığortaçıya bilərəkdən (qəsdən) yalan məlumat verməsi faktı müəyyən edilərsə, sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunmasını tələb etmək;

19.2.3. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

- hadisənin səbəblərini və baş verdiyi şəraiti müstəqil araşdırmaq;
- itkilər haqqında sığortalının xəbərdarlığını gözləmədən zərərə məruz qalmış əmlaka baxış keçirmək. Sığortalının sığortaçının bu hərəkətlərinə mane olmaq hüququ yoxdur;
- zəruri tədbirləri görməklə sığortalanmış əmlakın xilas edilməsində və qorunub saxlanmasında iştirak etmək, eləcə də zəruri hallarda zərərin azaldılması üzrə yazılı tövsiyələr vermək. Lakin, sığortalanmış əmlakın xilas edilməsi və qorunub saxlanması üzrə sığortaçının və onun səlahiyyətli nümayəndələrinin hərəkətləri sığortalıya sığorta ödənişini almaq hüququnun tanınması üçün əsas vermir;
- hadisələrin baş verdiyi şəraiti və mümkün itkilərin həcmi müəyyən etmək məqsədilə bütün məlumatları, o cümlədən kommərsiya sirri təşkil edən məlumatları sığortalıdan tələb etmək;
- sığortalıdan (faydalanan şəxsədən) və sorğu əsasında müvafiq səlahiyyətli orqanlardan sığorta hadisəsinin səbəbini və şəraitini göstərən rəsmi sənədlərin və aktların əslinin və ya surətlərinin təqdim edilməsini tələb etmək. Təqdim olunan məlumatlar əsasında itkilərin həcmi təyin etmək mümkün olmadıqda, kommərsiya sirri təşkil edən məlumatlarla birlikdə digər məlumatları da tələb etmək;

19.2.4. sığortalının bu Qaydaların 20.1.3 bəndində nəzərdə tutulmuş öhdəliyini yerinə yetirməməsi ilə əlaqədar sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsinin səbəb olduğu zərərlərin ödənilməsinə və sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini tələb etmək;

19.2.5. sığortalıdan (faydalanan şəxsədən) sığortalanmış əmlakın (və yaxud onun hər hansı bir hissəsinin) tam dəyəri miqdarında sığorta ödənişinin verilməsindən sonra zərərə məruz qalmış əmlakın (və yaxud onun müvafiq hissəsinin) və yaxud onun qalıqlarına olan mülkiyyət hüququnun sığortaçıya və yaxud onun təyin etdiyi şəxsə keçməsinin təmin edilməsini tələb etmək;

19.2.6. sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar.

Maddə 20. Sığortalının hüquqları və vəzifələri

20.1. Sığortalı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

20.1.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

- özünə məlum olan və sığorta riskinin qiymətləndirilməsində mühüm əhəmiyyətə malik bütün hallar barədə sığortaçını məlumatlandırmaq;
- sığorta predmetinə dair qüvvədə (və ya bağlanma mərhələsində) olan və ya sonradan bağlanan digər sığorta müqavilələri və onların şərtləri barədə məlumatı sığortaçıya təqdim etmək;
- avadanlığa aid bu Qaydaların 11.2 bəndində qeyd edilmiş mövcud sənədlərin surətini sığortaçının sorğusu əsasında ona təqdim etmək;

20.1.2. sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddətdə sığorta haqqını sığortaçıya ödəmək;

20.1.3. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

- bu Qaydaların 20.1.1 bəndində qeyd edilmiş hallardan, eləcə də sığortalanmış əmlakın hüquqi rejiminin (mülkiyyət, icarə, saxlanılma, sahiblik, girov, əmlakın digər şəxsin mülkiyyətinə keçməsi), yerləşdiyi yerin yenidən planlaşdırılması və sair bu kimi sığorta riskinin dərəcəsini artıran hər hansı bir əhəmiyyətli kənara çıxmalar olduqda, bu barədə xəbərdar olduqdan sonra dərhal və ya ən gec 3 (üç) iş günü ərzində sığortaçıya xəbərdarlıq məktubu (bildiriş) göndərmək;

- sığortalanmış avadanlığın təhlükəsizlik texnikası qaydalarına və ümumi qəbul edilmiş saxlanılma və istismar normalarına riayət etmək;

20.1.4. bu Qaydaların müddəalarına riayət etmək;

20.1.5. sığorta hadisəsi baş verdikdə:

- sığorta hadisəsinin səbəb olduğu zərərin qarşısını almaq və həcmi azaldılması məqsədi ilə özündən asılı olan bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görmək, hadisə ilə əlaqədar müvafiq səlahiyyətli orqanları vaxtında xəbərdar etmək, sığorta hadisəsinin və onun baş verdiyi şəraitin rəsmiləşdirilməsi üçün tədbirlər görmək və sığorta hadisəsinin baş verməsindən xəbərdar olduğu andan etibarən dərhal və ya ən gec 3 (üç) iş günü ərzində sığortaçıya sığorta hadisəsi haqqında məlumat vermək və əgər belə göstərişlər sığortaçı tərəfindən bildiriləcəksə, sığortaçının bütün göstərişlərinə əməl etmək;

- sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərinin, onun səbəb olduğu nəticələrin müəyyənləşdirilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görmək və hadisə ilə əlaqədar səlahiyyətli orqanlara (polisə, yanğından mühafizə və sair orqanlara) dərhal məlumat vermək;
  - sığortaçının nümayəndəsi baxış keçirənə qədər avadanlığı (zədələnmiş və zədələnməmiş əmlakı) sığorta hadisəsindən sonra düşdüyü vəziyyətdə saxlamaq. Burada sığortalı avadanlığın yerlərini yalnız təhlükəsizliyinin qorunması, zərərin azaldılması məqsədilə və ya sığortaçının razılığı ilə dəyişdirə bilər. Bu halda sığortalı onların vəziyyətini fotosəkil, videoçəkiliş və ya digər vasitələrlə qeyd etməyə borcludur;
  - zədələnmiş əmlaka sərbəst və maneəsiz baxış keçirmək, sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərinin, onun səbəb olduğu zərərin həcmnin və başqa şəraitin müəyyənləşdirilməsi üçün sığortaçının nümayəndələrinə imkan vermək və müvafiq şəraiti yaratmaq;
  - itkilər aşkarlandığı andan sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə baş vermiş hadisənin səbəb və xüsusiyyətlərini, dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən sənədləri, eləcə də bu hadisə ilə bağlı digər zəruri məlumatları sığortaçıya təqdim etmək. Burada sığortalıya dəyən zərərlərin sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində yaranması sübutlarının toplanması, eləcə də təqsirkar şəxslərin aşkarlanması sığortalının öz üzərinə düşür;
  - təqsirkar şəxs qarşı zərərin əvəzinin ödənilməsi tələbinin həyata keçirilməsi üçün mövcud qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş tədbirləri görmək;
- 20.1.6. vurulmuş zərərlərə görə təqsirkar üçüncü şəxs(lər)dən zərərin əvəzini aldığı andan etibarən dərhal və ya ən gec 3 (üç) gün ərzində sığortaçıya bu barədə məlumat vermək;
- 20.1.7. sığorta qanunvericiliyi və sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.
- 20.2. Sığortalı aşağıdakı hüquqlara malikdir:
- 20.2.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:
- kommersiya sirri olmayan sığortaçının maliyyə sabitliyi ilə bağlı məlumatı tələb etmək;
  - sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə tanış olmaq;
- 20.2.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:
- sığorta müqaviləsi itirildikdə, onun dublikatını almaq;
  - Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi və bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulmuş qaydada sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək;
  - sığorta dəyərindən az məbləğə sığortalanmış əmlakın sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artırılması üçün sığorta müqaviləsinə (şəhadətnaməsinə) əlavənin edilməsini tələb etmək;
- 20.2.3. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:
- hadisənin baş verməsi, itkilərin həcmnin və sığorta ödənişi məbləğinin müəyyən edilməsi məsələləri ilə bağlı ekspert və vəkillərini təyin etmək;
  - sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və bu Qaydalara uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq;
- 20.2.4. sığorta müqaviləsi üzrə üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməsini sığortaçıdan tələb etmək;
- 20.2.5. yenidən təşkili zamanı (və ya digər əsaslarla) sığortacını bu haqda xəbərdar etməklə sığorta müqaviləsi üzrə hüquq və vəzifələrini hüquqi varisinə vermək;
- 20.2.6. sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar.

BÖLMƏ 7. SİĞORTA HADİSƏSİ VƏ ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR

Maddə 21. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortaçının hərəkətləri

21.1. Sığortalı tərəfindən baş vermiş hadisə haqqında bildiriş və ərizə daxil olduqda, sığortaçı aşağıda qeyd olunan tədbirləri görür:

21.1.1. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisənin baş vermə faktını müəyyən edir; sığortalının ərizəsində əks olunmuş məlumatların (hadisənin baş verdiyi vaxt, şərait və sair) sığorta müqaviləsinin və bu Qaydaların şərtlərinə uyğunluğunu yoxlayır; zərəre səbəb olmuş hadisənin yaranma səbəblərini (müvafiq təşkilatların sənədlərinə əsasən) müəyyən edir; baş vermiş hadisənin və dəymiş zərərin sığorta təminatına daxil edilib-edilməməsini yoxlayır; hadisənin baş vermə faktının təyin edilməsi məqsədilə ekspertlərin, qəza komissarlarının cəlb edilməsi zərurətini müəyyənləşdirir;

21.1.2. baş vermiş hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə zərərin və sığorta ödənişinin həcmi müəyyən edir, sığorta hadisəsi haqqında akt (sığorta aktı) tərtib edir və bunları nəzərə alaraq sığorta ödənişi haqda qərar qəbul edir.

21.2. Baş vermiş hadisə haqqında bütün zəruri sənədlər və məlumatlar toplandıqdan sonra, sığortaçı bütün bunları təhlil edir və hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etmək və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi və yaxud sığorta ödənişindən imtina etmək haqda qərar qəbul edir.

21.3. Sığortaçı hadisənin sığorta hadisəsi olduğunu qəbul etdikdə və tərəflər arasında məhkəmə mübahisəsi olmadığı halda o, sığortalının ərizəsi və təqdim etdiyi sənədlərə, eləcə də əlavə olaraq əldə etdiyi materiallara əsasən sığorta aktını tərtib edir. Sığorta aktında sığorta hadisəsinin baş vermə şəraiti, zərərin hesablanması əsasları, sığortalıya ödənilməli olan sığorta ödənişi məbləği əks olunur.

21.4. Sığortalının ərizəsi yoxlanılarkən ərz edilən itkilərin baş verməsinə səbəb sığorta hadisəsi olmadığı aşkarlandığı halda sığorta aktı tərtib olunmur. Bu halda sığorta aktının hansı səbəblərdən tərtib edilmədiyi göstərilməklə sığortaçı ilə sığortalı arasında istənilən formada sənəd tərtib edilir və ya sığortaçı sığortalıya baş vermiş hadisənin sığorta hadisəsi olmadığı hesab etməsi və sığorta ödənişindən imtina qərarının qəbul etməsi səbəblərini göstərməklə yazılı məktub göndərir.

Maddə 22. Sığorta obyektinə dəyən zərər

22.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını sığortalının (və ya faydalanan şəxsin), yaxud onların nümayəndələrinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında sığortaçı müəyyən edir.

22.2. Sığortaçı sığortalıya dəymiş zərərin əvəzini aşağıdakı qaydada ödəyir:

22.2.1. sığortalanmış əmlak tam məhv olduqda – sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləğindən artıq olmamaqla, köhnəlmə (aşınma) faizi və bu Qaydaların 32-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, həmin avadanlığa analoji olan avadanlığın bazar qiyməti. Sığorta hadisəsi nəticəsində avadanlığın bərpası (təmiri) mümkün olmadıqda və ya avadanlığa dəymiş zərərin aradan qaldırılması (təmir) üçün tələb olunan pul vəsaitlərinin ümumi məbləğinin sığorta məbləğinin 100 %-ni və ya ondan daha artıq məbləği təşkil etməsi halında, avadanlıq tam məhv olmuş hesab edilir;

22.2.2. sığortalanmış əmlak zədələndikdə – sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləğindən artıq olmayaraq, köhnəlmə (aşınma) faizi nəzərə alınmaqla, onun hesablanmış bərpa (bərpa təmirinin həyata keçirilməsi) xərcləri miqdarında. Köhnəlmə (aşınma) faizi sığorta hadisəsi baş verdiyi günə təmir zamanı dəyişdirilən materialların həqiqi dəyəri və ya yenisinin qiymətləri nəzərə alınaraq tətbiq edilir.

22.3. Sığortaçı öz mülahizəsi əsasında sığortalıya dəymiş zərərin əvəzini pul vəsaitlərinin ödənilməsi, zədələnmiş avadanlığın dəyişdirilməsi (əvəz edilməsi) və ya təmir edilməsi yolu ilə ödəyir. Avadanlığın dəyişdirilməsi (əvəz edilməsi) xərclərinə həmçinin nəqliyyat (fraxt), gömrük xərcləri (rüsüm və vergilər) və buna zərurət olarsa, avadanlığın quraşdırılması (montaj) xərcləri də daxildir.

22.4. Əlavə iş vaxtları, gecə vaxtı, dövlət bayramlarında işlərin həyata keçirilməsi və ekspress daşımaya çəkilmiş xərclər yalnız belə xərclərin sığortaçı ilə əvvəlcədən yazılı formada razılaşdırılması hallarında sığortaçı tərəfindən ödənilir.

Maddə 23. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər

23.1. Sığortalanmış əmlakın (avadanlığın) xilas edilməsi məqsədilə sığortalı tərəfindən çəkilən əgəlabatan və zəruri xərclər sığortalı tərəfindən təqdim olunmuş çəkilmiş xərcləri təsdiq edən müvafiq sənədlər (hesablar, qəbzələr, fakturalar, qaimələr, ödəniş sənədləri və sair) əsasında digər zərərlərlə birlikdə sığorta məbləğindən (sığorta məbləğinin bir hissəsindən) çox olmayaraq (hər bir halda 5 %-dən yuxarı olmamaqla) bu xərclərin həcmi həddində müəyyənləşir.

23.2. Sığortaçı zərərlərin qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədilə bilərəkdən sığortalının mümkün (səmərəli) və əgəlabatan tədbirləri görməməsi nəticəsində ortaya çıxan zərərlərin əvəzini ödəmək öhdəliyi daşıyır.

Maddə 24. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər

Sığorta hadisəsinin səbəblərinin və şəraitinin aydınlaşdırılması, zərərlərin həcmi müəyyən edilməsi üçün çəkilən zəruri xərclər, bu xərclərin digər xərclərlə birlikdə sığorta məbləğini aşmaması şərti ilə sığortaçı tərəfindən ödənilir.

BÖLMƏ 8. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ**Maddə 25. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər**

25.1. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:

25.1.1. hadisənin baş vermə səbəbi və şəraiti göstərilməklə, hadisə ilə əlaqədar müvafiq səlahiyyətli orqanlarının arayışı və ya aktı;

25.1.2. dəymiş zərərin ehtimal edilən həcmi təsvir edən sənəd (zərər aktı);

25.1.3. zədələnmiş və ya məhv olmuş avadanlığın foto şəkilləri;

25.1.4. baş vermiş hadisənin şəraitindən asılı olaraq, sığortaçı tərəfindən müəyyən edilən, hadisənin baş vermə faktını və dəymiş zərərin həcmi təsdiq edən digər sənədlər.

25.2. Sığortalı tərəfindən təqdim edilən sənədlər hadisənin təhlili və müvafiq qərar qəbul etmək üçün kifayət etmədiyi halda sığortaçı əlavə olaraq zəruri sənədləri, məlumatları və müvafiq izahatları sığortalıdan tələb etmək; zəruri hallarda baş vermiş hadisənin şəraitinə dair ekspertiza keçirilməsi ilə bağlı ekspertləri dəvət etmək; baş vermiş hadisə haqqında daha dolğun məlumat almaq məqsədilə hadisə ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına, o cümlədən polisə, istintaq orqanlarına, prokurorluğa, yanğından mühafizə xidmətinə, Azərbaycan Respublikası FHN-nin xilasetmə xidmətinə, texniki-qəza xidmətinə, qaz idarəsinin qəza xidmətinə, hidrometeorologiya xidmətinə, ekspert komissiyalarına, elmi-təhqiqat təşkilatlarına, məlumat sistemlərinin işlənilməsi və kompüter məlumatının mühafizəsi sistemləri xidmətlərinə, hadisənin baş vermə şəraiti haqda məlumata malik olan digər təşkilatlara sorğular göndərmək, eləcə də müstəqil olaraq hadisənin baş vermə səbəblərini və şərtlərini araşdırmaq hüququna malikdir. Bununla yanaşı sığortaçı baş vermiş hadisənin səbəblərindən, xüsusiyyətlərindən və nəticələrindən asılı olaraq onun bütün baş vermə şəraitini aşkar etmək məqsədilə digər tədbirləri də həyata keçirmək hüququna malikdir.

Maddə 26. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası

26.1. Sığortaçı dəymiş zərəri müxtəlif üsullarla bilavasitə özü qiymətləndirir. Zəruri hallarda hadisənin baş vermə səbəblərinin və zərərin həcmi müəyyən edilməsi ilə bağlı işlərin aparılması sığortaçı tərəfindən xüsusiləşdirilmiş müəssisələrə (müstəqil ekspertlərə, qiymətləndirmə müəssisələrinə, qəza komissarlarına) həvalə edilə bilər.

26.2. Sığortaçı sığorta ödənişini sığortalının ərizəsinə (sığorta tələbinə), bu Qaydaların 25-ci maddəsinə əsasən sığortaçının tələb etdiyi sənədlərə və sığortaçının nümayəndəsinin tərtib etdiyi sığorta aktına əsasən ödəyir.

26.3. Sığortalanmış maraqlara vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:

26.3.1. qismən sığorta zamanı - sığortalanmış avadanlığa dəyən zərərlərə sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbətində təminat verilir;

26.3.2. sığorta müqaviləsində azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda - azadolma məbləği çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir.

26.4. Sığorta ödənişi verildiyi anda sığorta haqqı tam ödənilməmişdirsə, sığortaçı sığorta haqqının ödənilməyən hissəsini hesablanmış sığorta ödənişi məbləğindən tutmaq hüququna malikdir.

26.5. Sığorta hadisəsinin baş verdiyi tarixdə sığorta obyektinə münasibətdə eyni risklərdən digər sığortaçılarla bağlanmış sığorta müqavilələri qüvvədə olmuşdursa, sığortaçı, sığorta ödənişini bu Qaydaların 35-ci maddəsinə nəzərə alaraq həyata keçirir.

26.6. Zədələnmiş hissələrin təmir olunması mümkün olduğu və belə təmirin sığortalanmış əmlakın təhlükəsiz istismarına heç bir təhlükə yaratmadığı halda, həmin zədələnmiş hissə yenisi ilə əvəz edilərsə, sığortaçı zərər məbləğini onların əvəz edilməsi xərcindən yüksək olmaması şərti ilə onların təmir xərci əsasında hesablayır.

26.7. Zədələnmiş avadanlığın köməkçi və ya müvəqqəti təmiri keçirildiyi halda, sığortaçı köməkçi, müvəqqəti və son təmir üzrə zərər məbləğini belə köməkçi və ya müvəqqəti təmir həyata keçirilmədiyi halda, bərpa xərclərindən yüksək olmayan məbləğ çərçivəsində müəyyən edir.

26.8. Zərər, qismən belə zərərin yaranmasında təqsirkar olan şəxs tərəfindən ödənilərsə, sığortaçı bu Qaydaların 29-cu maddəsinə nəzərə alaraq sığorta ödənişini həyata keçirir.

26.9. Sığortaçı ilə sığortalı arasında yaranmış mübahisə məhkəmə yolu ilə həll edildikdə, dəymiş zərərin məbləği sığorta məbləğindən artıq olmayaraq məhkəmənin hüquqi qüvvəyə minmiş qərarı ilə müəyyən edilir.

26.10. Sığorta hadisəsi nəticəsində baş vermiş itkilərin məbləği ilə bağlı sığortalı ilə sığortaçı arasında yaranmış mübahisələr, eləcə də aşağıda qeyd olunan qaydada yaradılmış ekspert komissiyası

tərəfindən həll edilə bilər. Tərəflərin hər biri öz ekspertini təyin edir və bu haqda digər tərəfi məlumatlandırır. Bu ekspertlərin yekdilliklə qəbul etdiyi qərar hər iki tərəf üçün məcburidir. Ekspertlər arasında mübahisə yarandıqda onlar ekspert komissiyasının sədri olan üçüncü bir ekspert seçirlər və ekspert komissiyası səs çoxluğu prinsipinə əsasən qərar qəbul edir. Hər bir tərəf dəvət etdiyi öz ekspertinin xərclərini ödəyir. Ekspert komissiyasının sədrinin xərcləri hər iki tərəf arasında bərabər bölünərək ödənilir. Sığortalı sığortaçının hadisəni sığorta hadisəsi kimi qəbul etməməsi qərarı ilə razılaşmayaraq, ekspertiza təyin etdikdə və ekspertizanın nəticələri sığortaçının qərarını təsdiq edərsə, ekspertiza xərcləri sığortalı tərəfindən ödənilir.

26.11. Sığorta hadisəsi (zərərin meydana gəlməsi) faktı üzrə cinayət işi açılıbsa və yaxud məhkəmə prosesi başlayıbsa, sığorta ödənişinin verilməsi barədə qərar açılmış cinayət işi üzrə ibtidai (ilkin) istintaq orqanlarının və yaxud məhkəmənin qüvvəyə minmiş qəti qərarının qəbul edilməsinə, istintaqın və ya məhkəmədə işin baxılmasının sonunadək, yaxud sığortalının həmin hadisənin baş verməsində günahsız (təqsirsiz) olduğu faktı müəyyən edilənədək təxirə salına bilər.

26.12. Tələb olunan bütün sənədlər təqdim olunduqdan və ya məhkəmənin qərarı hüquqi qüvvəyə mindikdən sonra 15 iş günü ərzində sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirir və ya sığorta ödənişinin verilməsindən imtina edilməsi barədə sığortalıya (və ya faydalanan şəxsə) səbəbini yazılı surətdə göstərməklə məlumat verir. Sığortaçı sığorta ödənişini sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödəmədikdə, hər gecikdirilmiş gün üçün sığorta ödənişi məbləğinin 0.1 faizi həcmində dəbbə pulu ödəyir.

26.13. İddia müddəti ərzində bu Qaydalara və ya qanunvericiliklə sığortalının sığorta ödənişi hüququndan tam və ya qismən məhrum olmasına səbəb olan amillər aşkar edilərsə, o 15 iş günü ərzində sığorta ödənişi məbləğini və ya onun hissəsini sığortaçıya qaytarmağa borcludur.

Maddə 27. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ

27.1. Sığortaçı öz seçiminə əsasən təkbaşına və ya digər sığortaçılarla birlikdə zərərin əvəzini ödəmək yerinə məhv olmuş və ya zərəərə məruz qalmış əmlakı və yaxud onun hər hansı hissəsini bərpa edə və ya başqası ilə əvəz edə bilər. Lakin, sığortaçı bərpa işləri həyata keçirilərkən zədələnmiş əmlakın hadisədən əvvəlki vəziyyətinə qaytarılmasına çəkilə biləcək real xərclərdən daha çox ödəmək öhdəliyi daşmadığı kimi, bütün bu xərclər də ümumi sığorta məbləğini aş bilməz.

27.2. Sığortaçı hər hansı əmlakı bərpa və ya əvəz etmək qərarına gələrsə, sığortalı öz hesabına sığortaçının tələb etdiyi plan, layihə, parametr, ölçü və digər zəruri məlumat və sənədləri ona təqdim etməlidir. Bərpa və ya əvəz etmək məqsədilə sığortaçının heç bir hərəkəti onun bu barədə son qərarı kimi qəbul edilməməlidir.

27.3. Əgər sığortaçı hər hansı yerli hakimiyət orqanlarının təlimatlarına və ya başqa təlimatlara əsasən sığortalanmış əmlakı bərpa və ya təmir edə bilməzsə, sığortaçı belə əmlakın öz əvvəlki vəziyyətinə qaytarılması üçün həmin təlimatlara zidd olmayan və lazım olan qanuni və real məbləği ödəmək öhdəliyi daşıyır.

Maddə 28. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina

28.1. Aşağıdakı hallarda sığortaçı sığortalıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək hüququna malikdir:

28.1.1. sığortalının (faydalanan şəxsin) sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönəldilmiş qəsd hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində sığorta hadisəsi baş verdikdə;

28.1.2. sığortalının risklə əlaqədar ona məlum olan məlumatları vermədikdə və ya riskin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar barədə qəsdən yanlış məlumatlar verdikdə;

28.1.3. bu Qaydaların 20.1.5-ci maddəsinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

28.1.4. yerinə yetirilmədiyi təqdirdə sığorta hadisəsinin baş verməsinə və ya zərərlərin həcmi artmasına gətirib çıxarmış, yaxud da sığorta hadisəsinin şəraitinin düzgün aydınlaşdırılması imkanlarını pozmuşdursa, sığortalı tərəfindən sığorta müqaviləsinə, bu Qaydalara və ya qanunvericiliyə əsasən ona həvalə edilən öhdəlik və şərtlərə əməl edilmədikdə;

28.1.5. sığorta müqaviləsi üzrə hər hansı bir iddia ortaya çıxan zaman sığorta obyektinin digər sığorta şirkəti tərəfindən eyni risklərdən sığortalandığı müəyyən edildikdə;

28.1.6. sığortalının (faydalanan şəxsin) baş vermiş sığorta hadisəsi ilə bilavasitə əlaqəli olan cinayət əməlləri nəticəsində sığorta hadisəsi baş verdikdə;

28.1.7. sığortalının sığortaçıya sığorta obyektini haqqında bilərəkdən yanlış məlumat verdikdə;

28.1.8. sığorta hadisəsinin sığortalının (faydalanan şəxsin) kobud ehtiyatsızlığı nəticəsində baş verdiyi halda (bir şərtlə ki, kobud ehtiyatsızlığa yol verilməsi faktı məhkəmənin müvafiq qərarı ilə təsdiq edilmiş olsun), sığortaçı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda, sığorta ödənişindən imtina etmək hüququna malikdir.

28.2. Bilavasitə və ya dolayısı ilə sığortalı tərəfindən mühüm şərtlərin yerinə yetirilməməsi səbəbindən sığorta hadisəsi baş verdiyi və ya zərərin məbləği artdığı halda sığortaçı müvafiq olaraq sığorta ödənişindən imtina etmək və ya zərər məbləğinin artdığı həcmdə sığorta ödənişini azaltmaq hüququna malikdir.

28.3. Sığorta ödənişindən imtina qərarı sığortaçı tərəfindən qəbul edilir və imtinanın səbəbləri göstərilməklə sığortalıya yazılı şəkildə təqdim edilir. Sığortalı sığortaçının sığorta ödənişindən imtina qərarını aldıqda, həmin qərar ilə bağlı məhkəməyə şikayət vermək hüququna malikdir.

Maddə 29. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi

29.1. Əgər sığortalı vurulmuş zərərlərə görə zərərin əvəzini zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxsdən almışdırsa, sığortaçı yalnız verilməli olan sığorta ödənişi məbləği ilə sığortalının təqsirli olan şəxsdən aldığı məbləğ arasındakı fərqi ödəyir.

29.2. Sığortalıya (faydalanan şəxsə) vurulmuş zərərin əvəzi zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxs tərəfindən tam ödənildikdə, sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirmir, həyata keçirdiyi halda isə sığorta ödənişi sığortaçıya qaytarılmalıdır. Əks halda sığortaçı sığortalıya (faydalanan şəxsə) qarşı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada iddia irəli sürmək hüququna malikdir.

29.3. Zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda, sığortaçı, sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edir.

BÖLMƏ 9. TƏMİNATIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ

Maddə 30. Təminatın genişləndirilməsi

30.1. Yalnız sığorta şəhadətnaməsində xüsusi olaraq göstəriləndiyi təqdirdə və «Dəzğah sınımasından sığorta Qaydaları»nın müddəalarına əməl olunması şərtlə, sığorta təminatı aşağıdakıları əhatə edəcək şəkildə genişləndirilə bilər:

30.1.1. fiziki partlayışların səbəb olduğu itkilər və zərərlər, («fiziki partlayış» dedikdə, təzyiqlə altıda işləyən qablardakı buxarın, qazın və ya maye halındakı qazın ani olaraq genişlənməsi nəticəsində meydana gələn güclü təzyiqlər və bunun nəticəsində qazın, buxarın və ya maye halında olan qazın qabın divarını parçalayaraq çölə çıxması, beləliklə də qabın daxili təzyiqləri ilə xarici təzyiqləri arasında bərabərlik yaranması başa düşülür);

30.1.2. sığorta təminatına daxil olan səbəblərə görə avadanlıqların özlərinə və ayrı-ayrı hissələrinə dəyən zərərlər;

30.1.3. sığorta təminatına daxil olan səbəblərlə əlaqədar meydana gələn zərərlərin tələb etdiyi, hava nəqliyyatı vasitələri istisna olmaqla, digər sürətli nəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilən daşıma xərcləri, normadan artıq işləməyə və istirahət və ya bayram günlərində işləməyə görə ödənilən haqlar;

30.1.4. tətillər, nümayişlər, xalq iğtişaşları və əmək intizamsızlığı və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində baş verən bütün növ zərərlər.

BÖLMƏ 10. DİGƏR MÜDDƏALAR

Maddə 31. Marağın keçməsi

31.1. Sığorta obyektinin satılması və yaxud onlara hüquqların digər şəxsə verilməsi halında, sığortaçının razılığı olmazsa, sığorta müqaviləsi ilə verilən sığorta təminatı, alıcıya və ya əmlaka hüquqları olan hər hansı digər şəxsə aid edilmir.

31.2. Bu halda sığortaçı ilə sığortalı və ya xeyrinə sığorta obyektini özgəninkiləşdirilən şəxs arasında yeni sığorta müqaviləsi bağlanıla bilər.

Maddə 32. Qalıqlara olan hüququn keçməsi

32.1. Sığortaçı sığorta obyektinin məhv olmasına görə ödəniş verdikdə və ya onun müxtəlif hissələrini başqası ilə əvəz etdikdə sığortalının həmin əmlaka və yaxud onun hissələrinə olan hüquqları verilən sığorta ödənişi həcmində sığortaçıya keçir. Bütün qalıqlar sığortaçıya verilməlidir.

32.2. Sığortalı qalıqlara olan hüquqların sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.

32.3. Sığortalı bu sığorta Qaydalarına əsasən tam məhv olmuş sayılan avadanlığı öz sərəncamında saxlamaq qərarına gələrsə, bu halda sığortaçı tərəfindən sığortalıya verilməli olan sığorta ödənişi sığorta məbləğinin 75 (yetmiş beş) faizini təşkil edəcəkdir.

32.4. İtmiş və ya oğurlanmış sığorta obyektinin sonradan tapılması halında sığortaçı sığorta obyektini özündə saxlaya və yaxud sığortalıya qaytara bilər. İkinci halda sığorta obyektinə görə alınmış sığorta ödənişi sığortaçıya geri qaytarılmalıdır. Əgər sığorta obyektini zədələnmiş vəziyyətdə əldə olunarsa, sığortaçı sığortalıya sığorta müqaviləsinin şərtləri və müddəalarına müvafiq olaraq həmin zərərlərin əvəzini ödəməlidir.

Maddə 33. Subroqasiya hüququ

33.1. Subroqasiya hüququ sığorta ödənişi almış şəxsin ona dəymiş zərəre görə məsuliyyət daşıyan üçüncü şəxsə qarşı malik olduğu hüquqlardan və vasitələrdən həmin ödənişi vermiş sığortaçının istifadə etmək hüququdur.

33.2. Faydalanan şəxsin zərərvuran şəxsə qarşı zərərin əvəzini ödəmək tələbi (iddiası) ilə bağlı hüquq sığorta ödənişini vermiş sığortaçıya subroqasiya qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.

33.3. Faydalanan şəxs sığorta ödənişini aldıqda subroqasiya hüququnun həyata keçirilməsi üçün özündə olan bütün lazımı sənədlərlə sığortaçını təmin etməlidir.

33.4. Faydalanan şəxs zərərvuran şəxsə iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımı sənədləri sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, sığortaçı zərərvuran şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində sığorta ödənişi verməkdən azad edilir. Əgər faydalanan şəxsin təqsiri ucbatından bu hüququn həyata keçirilməsi mümkün olmazsa, sığortaçı bütünlüklə və ya qismən sığorta ödənişini vermək öhdəliyindən azad olunur və lüzumsuz yerə verilmiş sığorta ödənişinin qaytarılmasını tələb etmək hüququna malikdir.

33.5. Sığortaçı subroqasiya hüququndan zərərvuran şəxsin özünə və (və ya) müvafiq sığorta hadisəsi ilə bağlı risklər üzrə həmin şəxsin məsuliyyətini sığortalamış sığortaçıya, həmçinin qanunvericiliyə əsasən, dəyən zərəre görə sığortalı və ya faydalanan şəxs qarşısında maddi məsuliyyət daşıya bilən digər şəxsə qarşı istifadə edə bilər.

Maddə 34. Qismən sığorta

Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında), sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

Maddə 35. İkili (çoxqat) sığorta

35.1. Əmlakın (avadanlığın) sığortasında sığorta məbləği həmin əmlakın (avadanlığın) sığorta müqaviləsi bağlandığı andaki həqiqi dəyərindən - sığorta dəyərindən çox olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), həmin müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində etibarsızdır.

35.2. Sığorta obyektinin bir neçə sığortaçıda sığortalanması nəticəsində sığorta məbləğlərinin ümumi cəmi onun sığorta dəyərindən artıq olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), bütün sığortaçılar yalnız sığorta dəyəri miqdarında məsuliyyət daşıyırlar. Belə halda hər bir sığortaçı özünün bağladığı müqaviləyə müvafiq sığorta məbləğinin bütün bağlanmış müqavilələr üzrə ümumi sığorta məbləğine olan nisbətinə mütənasib olan miqdarında məsuliyyət daşıyır.

Maddə 36. Azadolma məbləği

36.1. Sığorta müqaviləsi ilə şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği müəyyən oluna bilər.

36.2. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur.

36.3. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərəre məbləğindən azadolma məbləği çıxılmaz.

36.4. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərəre məbləğindən çıxılır.

Maddə 37. Valyuta haqqında qeyd-şərt

37.1. Sığorta məbləğlərinin, azadolmaların və tələblərin xarici valyuta ilə ifadə olunduğu hallarda, bütün ödənişlər Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ödənişin həyata keçirildiyi tarixə və ya

ödənişə əsas verən sənədin tərtib edilməsi tarixinə olan rəsmi məzənnəsi əsasında Azərbaycan manatı ilə, ya da Azərbaycan Respublikasının valyuta qanunvericiliyinə müvafiq olduğu hallarda hər hansı xarici valyuta ilə həyata keçirilə bilər.

37.2. Əgər sığorta ödənişinin verilməsi üçün əsas olan sənədlər Azərbaycan manatı və ya müqavilənin valyutasından fərqli valyutada ifadə olunmuşdursa, sığorta müqaviləsinin ifadə olunduğu valyutaya çevirmə Azərbaycan Respublikası Milli Bankının həmin sənədin buraxıldığı tarixə uyğun rəsmi məzənnəsi əsasında həyata keçirilir.

Maddə 38. İş sirlərinin gizli saxlanması

Sığortaçı, sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda dəyən zərəərə görə məsuliyyət daşıyır.

Maddə 39. Mübahisələrin həlli qaydası

Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

Maddə 40. İddia müddəti

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

Maddə 41. Digər şərtlər

Sığorta müqaviləsi imzalanarkən sığorta obyektinin və sığortalının fəaliyyətinin xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, sığortalı və sığortaçı bu Qaydaların müəyyən müddələrinin dəyişdirilməsi və ya istisna edilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.